

ISO -TOIMINTAKERTOMUS 2009

VIESTEILLÄ JA
VERKOSTOILLA
VAIKUTTAMINEN

Sisällysluettelo

Esipuhe	4
Osaamisen kehittäminen arjessa.....	6
Kainuu.....	8
Pohjois-Karjala	9
Pohjois-Savo	10
Etelä-Savo	11
Tietotekniikka	12
Päihdetyö	13
Perhehoito	14

Vuosi 2009 jää sosiaalialan kehittämistyön historiaan aikana, jolloin maassamme elettiin voimakkaissa uudistuspaineissa. Muutokset myllersivät niin valtion organisaatioissa ja lainsäädännössä kuin alueiden ja kuntien paikallisessa palveluarjessakin.

Stakes ja Kansanterveyslaitos yhdistivät voimansa ja vuoden alussa toimintansa aloitti uusi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, THL. Alkuvaiheessa muutos näkyi tuttujen asiantuntijakumppaneiden paneutumisena organisaation sisäisiin prosesseihin ja konkreettisina vaikeuksina muotoilla mahdollisesti muuttuvaa rooliaan yhteistyökuvioissa.

Kunta- ja palvelurakennemuutos toi omat haasteensa. Peruspalveluministeri Paula Risikon tiedotteen (17.11.09) mukaan ihmisten yhdenvertaisuus palvelujen saamisessa ei toteutunut kunnissa. Palvelurakennemallien runsaus sai alueella pohtimaan sitä, mitä tehdä, jos muutosten myötä ei riittäviä palveluja saakaan ajoissa. Epäilemättä systemaattinen dialogi valvonnan ja kehittämistyön välillä on jatkossa entistä tärkeämpää.

Vuoden alussa Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus (STTV) ja Terveydenhuollon oikeusturvakeskus (TEO) yhdistyivät uudeksi keskusvirastoksi Valviraksi. Myös aluetaso uudistuu pian. Ensi vuoden alussa itsenäisyyden ajan suurimmaksi luonnehdittu aluehallintouudistus kokoaa valtion aluehallinnon tehtävät kahdelle uudelle monialaiselle viranomaiselle: aluehallintovirastoille (AVI) ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille (ELY).

Aluehallintouudistuksen valmistelu näkyi alueellakin. Sosiaalihuollon kannalta keskeiset yhteistyökumppanit Oulun ja Itä-Suomen lääninhallituksissa olivat kiireisiä ja totesivat useissa yhteyksissä vielä epätietoisuutensa ja epävarmuutensa tulevaisuuden työtehtävien järjestelyjen suhteen. Hieman haikeuttakin herätti etuliitteen ”sosiaali-” ennakoitu katoaminen tulevasta virkanimikkeistä.

Itä-Suomen sosiaalityön päivillä marraskuussa Kuopiossa professori Mikko Mäntysaari luennoi aiheesta ”Tarvitseeko sosiaalinen elvytystä?”. Mäntysaaren mukaan esimerkiksi termi ”sosiaalipoliittinen” on viime vuosien kuluessa yhä useammin korvautunut muilla käsitteillä, kuten vaikkapa hyvinvointi-alkuisilla termeillä. Kysymys kuului, merkitseekö tämä ulkomaillakin näyttäytynyt termimuunnos vähitellen myös politiikan muutosta?

Toisaalta Mäntysaari kiinnitti huomiota myös siihen, että jo Stakesin aikaan sosiaalihuollon asiantuntijajoukko vaikutti keskuksessa vähitellen supistuvan. Talentia-lehdessä puheenjohtaja Tero Ristimäki nosti esille riskin yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen osuuden vähenemisestä uuden THL:n toiminnassa. Kunnissa puolestaan sosiaalijohtaja -tehtävänimike väheni vinhaa vauhtia.

Monien alan muutospaineiden rinnalle voisi nostaa sosiaalisen säilyttämispaineitakin: onko jotakin tuleville polville vaalittavaa? Ainakin sosiaaliturvan eettinen periaate on yksi kestävän kehityksen yhteiskuntaa eteenpäin johdatteleva ohjenuora:

”Mitä perustavammanlaatuiset inhimilliset tarpeet ovat uhattuina ja mitä heikommat ovat yksilön omat voimavarat selvitä, sitä vahvemmat ovat yksilön oikeudet ja sitä selkeämpi on julkisen vallan velvollisuus järjestää toimeentulo ja sosiaali- ja terveyspalvelut.”

(Oikeus ja kohtuus 2006, 26)

On tärkeää hahmottaa kansainväliset näkökulmat, mutta säilyttää uudistuksessa vahvana suomalaisen kontekstin lähtökohdat ja vetovoimainen tulevaisuus.

Viime vuosina Suomessa hallitusohjelmasta on kehittyneet laaja-alaisesti yhteiskunnan eri vaikuttajien "bestseller". Voisi ajatella, että muutama vuosi sitten Katri Hellstenin brittiläisestä sosiaalipolitiikasta esille nostamaan naakkapolitiikkaan, eli kiiltävien politiikkakohteiden etsimiseen paneutumiseen, on jatkossa kenties aikaisempaa suurempia houkutuskohteita. Sosiaalipolitiikkaa pitäisi kuitenkin tehdä hallitusohjelmia huomattavasti pitemmällä aikajänteellä.

Uudistuvan lainsäädännön tavoitteena soisi olevan – myös Sata-komitean työn tavoitteisiin viitaten – sellaisen asiakas- ja kansalaislähtöisen systeemin, joka tarjoaisi kohtuulliseksi katsotun, muutostilanteissa kannustavasti joustavan ja saattaen vaihtaen toimivan perusturvan – työttömyydestä opiskeluun esimerkiksi. Tämä tarkoittaisi paitsi lainsäädännön myös hallinnon selkiyttämistä: yhden asioinnin periaate, sähköinen palveluverkko, käsittelytakuu, nopea muutoksenhaku ja niin edelleen. Myös käsitteiden yksinkertaistaminen ja yhdenmukaistaminen olisi tärkeää uudistuvassa lainsäädännössä. Taito kirjoittaa selkeitä ja ymmärrettäviä viranomaistekstejä on todella tärkeää sosiaalihuollon teksteissä jatkossakin.

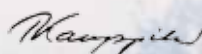
Aika näyttää, millaisia mahdollisuuksia se tai muut muutokset tarjoavat sosiaalisen vahvistamisen ja yhdenvertaisuuden tavoittelemisen näkökulmista. Tilasta niille olisi, kun sosiaaliset ongelmat eivät kuitenkaan näyttäisi vielä kadonneen – ainakaan itäsuomalaisesta arjesta. Laulun sanoin voi todeta, että ehkä kaukana se on, mutta toivo jää.

Sosiaalialan osaamiskeskuksissa on tehty lakisääteistä sosiaalialan kehittämisen verkostotyötä vuodesta 2002 lukien. Lukuisat toiminnan arvioinnit ovat kertoneet, että suhteellisen pienillä taloudellisilla panoksilla on saatu aikaan hyviä tuloksia. Itä-Suomessa siihen on tarvittu sosiaalista pääomaa: aitoa välittämistä, rohkeutta, sinnikkyyttä, osaamista ja opettelua sekä yhdessä etenemisen kärsivällisyyttä.

Parhaimmat kiitokset ISO-henkilöstölle ja yhteistyökumppaneille arvokkaasta arkityöstä itäsuomalaisen hyväksi – se jatkuu!

Kuopiossa 14.12.2009

ISO-tiimin puolesta

Tarja Kauppila
johtaja

Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

Välittävää verkostotyötä

Vuonna 2009 ISON strateginen päätavoite oli ainutlaatuinen itäsuomalainen hyvinvoinnin kehittämisen kumppanuus. Laajalla ja monipuolisella yhteistyöllä edistimme sosiaalialan osaamista, osallisuutta ja hyvinvointia. ISON maakuntajaostot toimivat Kainuussa, Pohjois-Karjalassa, Pohjois-Savossa ja Etelä-Savossa. Koordinoimme verkostotyötä, jossa ahkeroi useita säännöllisesti kokoontuvia asiantuntijaryhmiä ja asiakastyön kehittämissyksiköitä eri puolilla toiminta-aluetta.

Osaamiskeskuksena olimme kommentoimassa monia alan lainsäädäntöuudistuksia ja muiden muassa luomassa sosiaali- ja terveydenhuollon kestävien kehittämiskäytännöiden tulevaisuutta. Esimerkiksi kartoitimme ISO-työnä sosiaalialan kehittämissyksiköiden tilannetta koko maassa. Osallistuimme vahvasti Kaste-ohjelman toteutukseen alueella (ks. <http://www.kuopio.fi/soste.nsf/TD/190209145225270?OpenDocument>) ja tuimme kuntia Paras-hankkeen mukaisessa etenemisessä.

Lukuisat yhteistyössä kumppaneiden kanssa toteutetut tilaisuudet ja esimerkiksi luottamushenkilökoulutukset lisäsivät vuoropuhelua päättäjien, asiantuntijoiden ja kansalaisten kanssa. Johtamisen kehittäminen näkyi viestinnässä ja tapahtumissa. Jatkon varalle kartoitimme johtamisen kehittämistarpeita alueella. Sosiaalihuollon asiakastietojärjestelmien kehittäminen eteni kansallisten askelmerkkien mukaan. Päihdetyön uudistaminen sai alueella uutta virtaa. Myös perhehoidon valtakunnallista, suunnitelmallista kehittämistä tuettiin.

ISON perustoimintaan saatiin valtionavustusta noin 485 000 euroa ja hankeavustuksia saatiin yhteensä noin 445 000 euroa. Sosiaalihuollon tietoteknologiahankkeen keskeisimmät yhteistyötahot olivat STM, Kuntaliitto, THL ja Kuopion yliopisto. Päihdetyön aluekehittäjä -hankkeen rahoitus tuli Itä-Suomen lääninhallituksen kautta. Perhehoidon toimintaohjelman laatimista ja lainsäädännön uudistamisen taustatyötä rahoitti STM.

ISON palveluksessa työskenteli kaksitoista henkilöä, joista kuusi vakinaisesti ja kuusi määrä-aikaisesti. Lisäksi tiloissamme työskenteli seitsemän henkilöä, joiden työnantajana toimi jokin kumppanimme (Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikkö, Lieksan kaupunki, Viola – väkivallasta vapaaksi ry, Kasvun yhteisöt ja Etelä-Savon varhaisen tuen ja sosiaalityön kehittämissyksikkö ESSKE). Harjoittelijoita oli yhteensä viisi.

ISON taustayhteisönä toimi ISO-yhdistys ry (ks. http://www.isonetti.net/ISO_yhdistys.html), jonka jäsenmäärä oli vuoden lopussa 77. Yhdistyksen hallituksessa olivat edustettuina maakuntien keskuskäyppungeista Kuopio, Mikkeli ja Joensuu sekä Kuopion yliopisto, Kainuun maakunta –kuntayhtymä, Pohjois-Savon sosiaaliturvayhdistys ry, Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistys ry ja Itä-Suomen lääninhallitus. Jäsenetuna tarjottiin edullinen osallistuminen Itä-Suomen sosiaalityön päiville.

kehittäminen arjessa

Viestejä, kohtaamisia – arvokasta arkea

Vuoden 2009 aikana ISON viestintä uudistui. "ISO-toiminta 2009" sisälsi suunnitelman kyseisen vuoden toiminnasta ja esitteli samalla koko henkilöstön kuvineen ja yhteystietoineen.

Jo usean vuoden ajan on totuttu lukemaan keväällä ja syksyllä ilmestyvästä ISO-tiedotteesta sosiaalialan ajankohtaisia kuulumisia. Viime syksyn numerosta alkaen tiedotteen toimittaminen jatkuu uudella nimellä "ISO-viesti". Näin korostuu ISON rooli viestien välittäjänä.

ISO-tiedotteessa ja ISO-viestissä kerrottiin muun muassa Kaste-ohjelman toteutuksesta ISO-alueella, lokakuussa päättyneen ESSKEN (Etelä-Savon sosiaalityön ja varhaisen tuen kehittämysyksikkö -hanke) sekä syyskuussa päättyneen Pohjois-Savon sosiaalijohdon kehittämishankkeen vaiheista ja hankkeiden loppuseminaareista. Vakiopalstoina jatkossakin esitellään sosiaalialan tutkimustuloksia, esimerkiksi väitöskirjoja ja liseniaattitöitä.

ISO-henkilöstön artikkelit paikallisissa ja valtakunnallisissa lehdissä ovat saaneet aiempiin vuosiin verrattuna enemmän palstatilaa. Loppuvuodesta aloitettiin ISON oman newsletterin suunnittelu. Vuosi 2010 tulee näyttämään, vakiinnuttaako se paikkansa viestinnän välineenä jatkossa.

Itä-Suomen sosiaalityön päivät aiheenaan "Arvokasta arkea – eilen, tänään, huomenna", kokosi Kuopioon, hotelli Puijonsarveen, yli sata sosiaalialan asiantuntijaa ympäri maan. Ohjelma oli monipuolinen. Esimerkiksi kirjailija Sirpa Kähkösen käsitteli alustuksessaan naisten roolia kriisitilanteissa ja professori Mikko Mäntysaari pohti sosiaalihuollon kehittämisen haasteita alan lainsäädäntöä uudistettaessa. Työryhmissä luotiin asiantuntijoiden alustusten pohjalta teesit liittyen aikuissosiaalityön haasteisiin, asiakastietoon työn tukena, sosiaalialan johtamiseen sekä luovuuteen selviytymisen tukena.

Kooste sosiaalityön päivien materiaaleista löytyy ISONetistä (www.isonetti.net/kehittamistyo.html). Päivillä palkittiin Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämysyksikkö itäsuomalaisen sosiaalityön maineesta, onnea!

Itä-Suomen
sosiaalityön
päivät
Kuopiossa
9. - 10.11.2009

Osaamista edistämässä

Kainuussa kahdeksan kunnan muodostaman maakunta -kuntayhtymän toiminta tarjoaa jo sinänsä hyviä kehittämismahdollisuuksia sosiaalialalle.

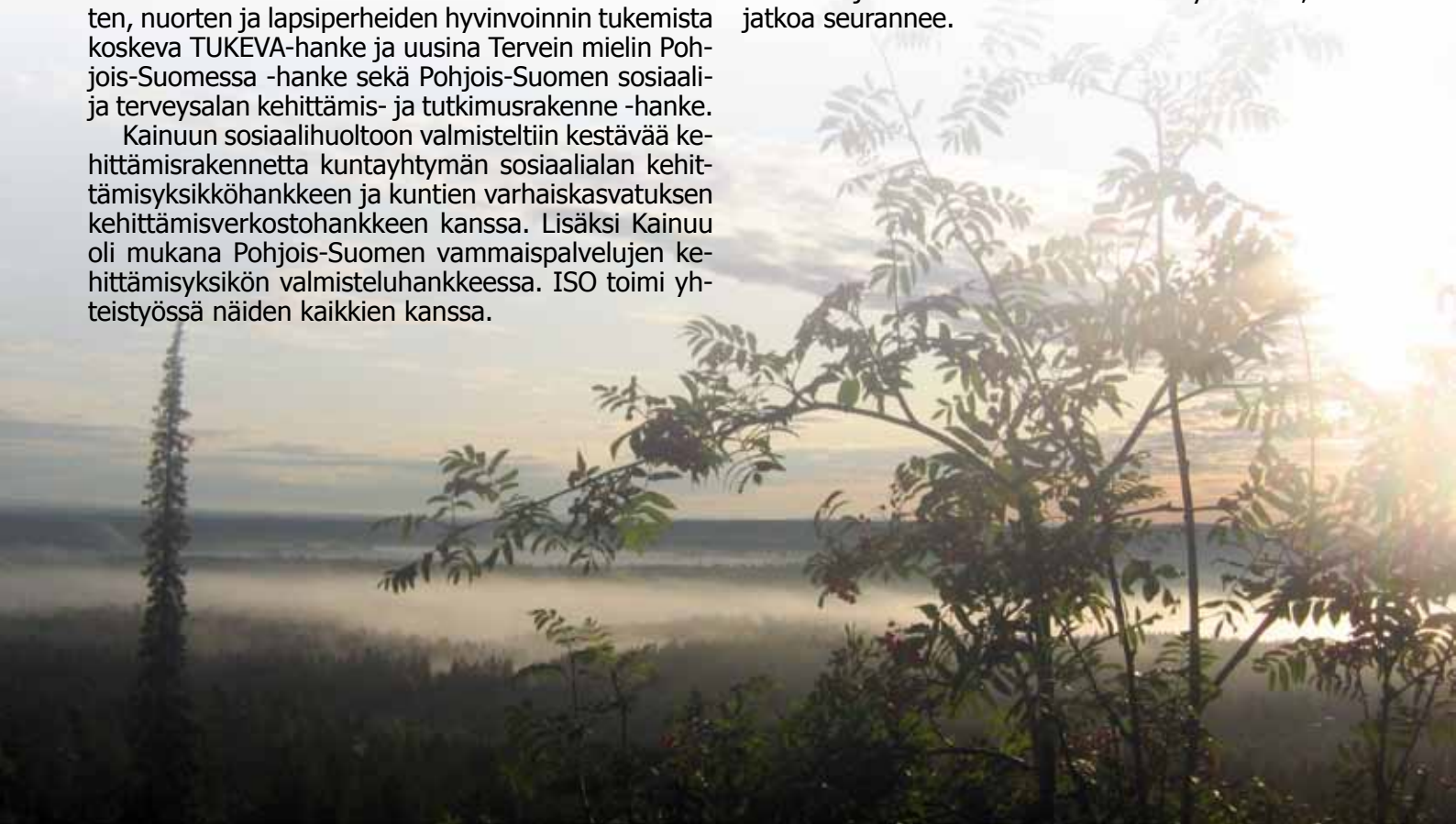
Laajemmin myös muita toimijatahoja alueella kokoavan ISON Kainuun maakuntajaoston painopisteeksi sovittiin sosiaalialan osaamisen vahvistaminen. Jaoston jäsenenä toimi maakunnan sosiaalialan, lääninhallituksen sekä maakunnan ja lähimaakuntien oppilaitosten edustajia ja kokouksia oli kaikkiaan neljä. Oppilaitokset esittelivät toimintaansa ja keskustelua käytiin yhteistyöstä. Kohtaamiset koettiin erittäin tärkeiksi, koska alueella on vain vähän vakinaista alan opetus- ja tutkimustoimintaa.

Kainuu kuuluu Kaste-ohjelmassa Pohjois-Suomen alueeseen ja sen vuoksi ISON Kainuun yksikkö on kuulunut Kainuun Kaste -työryhmään. Kaste-hankkeita toimi kaikkiaan kolme: edellisenä vuonna alkanut Lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin tukemista koskeva TUKEVA-hanke ja uusina Tervein mielin Pohjois-Suomessa -hanke sekä Pohjois-Suomen sosiaali- ja terveysalan kehittämis- ja tutkimusrakenne -hanke.

Kainuun sosiaalihuoltoon valmisteltiin kestävää kehittämisrakennetta kuntayhtymän sosiaalialan kehittämisyksikköhankkeen ja kuntien varhaiskasvatuksen kehittämisverkostohankkeen kanssa. Lisäksi Kainuu oli mukana Pohjois-Suomen vammaispalvelujen kehittämisyksikön valmisteluhankkeessa. ISO toimi yhteistyössä näiden kaikkien kanssa.

Kuntayhtymä teki aloitteen maakunnan sosiaalialaa vahvistavan ja ammatillista henkilöstöä yhdistävän foorumin perustamiseksi ja ISO osallistui valmisteluryhmään. Sosiaalifoorumi nähtiin riippumattomana yhteistyöverkostonä, joka perustuisi siihen liittyvien tahojen toiminnalliseen kumppanuuteen. Verkosto voisi järjestää tapahtumia ja koulutuksia, ylläpitää nettitoimintaa, tehdä kannanottoja ja toimia aloitteen tekijänä asioiden valmisteluun ja päätöksentekoon.

Valmisteluryhmän vetäjä esitti ISON Kainuun maakuntajaostolle, että ISO-alueella sosiaalialaa yleisesti edistävänä ja puolueettomana tahona sekä verkostomaisen toiminnan asiantuntijana ottaisi vastuulleen eri toimijoita kokoavan foorumin rakentamisen. ISON Kainuun yksikkö otti haasteen vastaan ja ensimmäinen laaja Kainuun sosiaalifoorumi -seminaari järjestettiin Kajaanissa 30.9.2009. Tilaisuuteen osallistui 81 henkilöä ja tunnelmat olivat sikäli myönteiset, että jatkoa seurannee.

Johtamista tukemassa

Pohjois-Savossa ISO oli aktiivisesti mukana kaksi vuotta kestäneessä maakunnan sosiaalijohdon kehittämishankkeessa. ISO:lta ostettiin asiantuntijatyötä viimeisten kahden hankekuukauden ajalle ja loppuraportti Sosiaalijohdon toinen mahdollisuus koottiin ISO-työnä. Raportti sai hyvän vastaanoton ja se on luettavissa ISONetissä: http://www.isonetti.net/Kehittamisty/Sosjohto_loppuraportti_061009.pdf

Johtamishankkeen loppuseminaari pidettiin 5.10.2009 Kuopiossa ja tilaisuuden avasi peruspalveluministeri Paula Risikko ISON verkostoja hyödynnettiin hankkeen tulosten ja raportin jakamisessa muihin alueen maakuntiin ja valtakunnallisestikin. ISO koordinoi yhteistyötä johtamisen kehittämisen jatkamiseksi ja mahdollisen jatkohankkeen luomiseksi. Suunniteluun osallistui alueen maakuntien ja Kuopion yliopiston edustajia.

Pohjois-Savon vanhusfoorumi aloitti toimintansa yhteistyössä Vanhus-Kaste I -hankkeen kanssa. Ryhmä asetti keskeisiksi tavoitteikseen vaikuttamistyön, ikäihmisten Savon mallin luomisen, asiakaslähtöisyyden ja osallisuuden vahvistamisen. Teemoiksi nousivat Tanskan mallin soveltaminen Savoan sekä ge-

rontologinen sosiaalityö. Itä-Suomen lastensuojelun osaamisverkoston ja maakunnan varhaiskasvatuksen osalta tarkennettiin yhteistyön tavoitteita ja tehtiin toiminnan esittelydiat ISONettiin.

ISO tuki monella tavalla Itä-Suomen sosiaalialan kehittämisyksiköiden työtä. Esimerkiksi yksiköille, käytännön kehittäjille, kouluttajille ja tutkijoille järjestettiin kaksi maksutonta seminaaripäivää. Kevään päivässä käytiin läpi yksiköiden ajankohtaiset kuulumiset ja sekä valtakunnallinen tilanne kehittämiskenteiden uudistamisessa. Toinen päivä järjestettiin Kuopion yliopistolla teemalla Käytännön kehittämisen ja tutkimuksen dialogi, jota peilattiin päihdetyön kautta. Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämisyksikköä tuettiin hankehallinnoinnin uudelleen organisoinnissa ja vuokrattiin toimitiloja hankehenkilöstön käyttöön.

Päihde- ja mielenterveystyön uudistamisen valtakunnallista Mieli-ohjelmaa on pidetty esillä ISON verkostoissa ja maakuntajaostossa. Yhteiskunnan yleisen taloustilanteen vuoksi ajankohtaista aikuissosiaalityötä haluttiin tuoda keskusteluun ja sen vuoksi Itä-Suomen sosiaalityön päivillä yksi työryhmä keskittyi erityisesti siihen.

Uutta luomassa

Etelä-Savossa hyvinvoinnin laajenevat toimijaverkostot arvostivat sosiaalialan asiantuntemusta. Tietoa ja kokemuksia ihmisten arjesta sekä sosiaalipoliittisten ja kulttuuristen olosuhteiden muutoksista vaihdettiin monilla areenoilla. Keskeistä oli viedä käytännöstä nousevat kehittämisen kysymykset ja asiantuntemus uusiin verkostoihin.

Etelä-Savon maakuntaliitto kutsui alueellisen laajalajaisen hyvinvointifoorumin luomaan Laadukkaat hyvinvointipalvelut -toimintakokonaisuutta uuteen maakuntaohjelmaan. ISON aloitteesta hyvinvointifoorumista muodostui pysyvä alueellinen kehittäjäverkosto.

Etelä-Savon sosiaalityön ja varhaisen tuen kehittämisyksikön (ESSKE) toimintamalleja juurrutettiin kuntien toimintaan ja levitettiin kansallisesti. Sijaishuollon kehittämisyksikön työtä saateltiin Kaste-hankkeen yhteyteen. ISO kutsui Kaste-ohjelman kanssa lapsiperheiden sosiaalityön ja vanhustyön maakunnalliset foorumit tukemaan kuntien kehittämistyötä. ISON ja Kasteen kuntakumppanuuksia vahvistettiin kuntakäynnin.

Terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen kansalaisvastuista toimintamallia kehitettiin Etelä-Savon liikunnan, Eslin ja alueen hyvinvointitoimijoiden kanssa. Kaikenikäisten ihmisten varhaista omaehtoista terveyttä ja hyvinvointia edistäviä toimia koottiin hankkeeksi, joka sai alkurahoituksen maakuntaliitolta.

Järjestöyhteistyö kukoisti. Sosiaali- ja terveysalan järjestöt verkottuivat Esteryksi. ISO lisäsi panostustaan järjestöjen hankesuunnittelussa ja ohjauksessa sekä tiivisti yhteistyötään Etelä-Savon Sosiaali- ja terveysturva ry:n kanssa. Yhteistyössä toteutettiin kaikilla seuduilla luottamushenkilökoulutukset ja sosiaalialan johtamisen seminaari.

Yhteistyö Mikkelin ammattikorkeakoulun kanssa oli läheistä ja tuloksellista. ISO toimi lasten ja nuorten hyvinvoinnin osaamiskeskittymä Juvenian ydinkumppanina. Sosiaalitalouden tutkimuskeskuksen kanssa välitettiin sosiaalitalousosaamista kuntien tarpeisiin. Ammattikorkeakoulut ja toisen asteen ammatilliset oppilaitokset olivat mukana ISON maakunnallisissa kehittämis- ja ohjaustyöryhmissä.

ISON sisällölliset kehittämistyöryhmät jäsensivät toimintaansa asiakasprosessien ja alueellisen tiedon tuottamisen osalta. Vammaisfoorumi kutsui alueen vammaishankkeet yhteen ja verkotti innostuneet hanketoimijat vertaistuen piiriin. Varhaiskasvatustyöryhmä toteutti seminaarin "Lapsen oikeudet ja osallisuus". Kuntouttavan työllistymisen ja yrittäjyyden kehittämisketoja vahvistettiin yhdessä TE-keskuksen kanssa.

Kuvassa ESSKEN toimijoista Riitta Manninen (vas.) ja Katja Saukkonen, keskellä sosiaalineuvos Martti Lähteinen STM:stä vierellään ESSKEstä Jaana Pynnönen sekä Kyllikki Klemm.

Tiedonkäsittelyä yhtenäistämässä

ISOssa jatkettiin sosiaalialan tietotekniikan ja tiedonhallinnan kehittämistä. Osaamiskeskus osallistui Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Suomen Kuntaliiton kanssa sosiaali- ja terveysministeriön hallinnoimaan kansallisen Sosiaalialan tietoteknologiahankkeeseen (TIKESOS).

Hankkeen tavoitteena oli yhtenäistää ja standardoida sosiaalihuollon tiedonkäsittelyä kansallisella tasolla, parantaa tiedonsiirron edellytyksiä, virtaviivaistaa sosiaalihuollon toimintaprosesseja sekä suunnitella sosiaalihuollon asiakirjojen säilytykseen digitaalinen kansallinen arkisto. ISO:n rooli oli keskeinen: se vastasi asiakastietojärjestelmien ja kansallisen arkkitehtuurin kehittämisestä sekä hankkeen tuotosten toimeenpanon suunnittelusta.

Kehittämisen mahdollistivat tuloksellisesti toimivat ISO:n itäsuomalaiset yhteistyöverkostot. Kuopion yliopiston rooli oli jälleen merkittävä ja vuoden aikana toteutettiin yhteistyössä yhteensä kuusi osahanketta. Niissä tehtiin sähköiseen arkistoon liittyviä selvitys- ja määrittelytyöitä, laadittiin prosessikuvauksia sosiaalihuollon palveluista, määriteltiin yhtenäisiä tietokokonaisuuksia sosiaalihuollon asiakirjoihin, kehitettiin sosiaalihuollon asiakirjastandardia, suunniteltiin kansallisia tietojärjestelmäpalveluja sekä käynnistettiin kirjaamisen sisällön kehittämistyö. ISO:n hankeassistentin työpanosta käytettiin sisältömäärittysten osahankkeessa ja muissa avustavissa tehtävissä.

Tänä vuonna julkaistiin sosiaalihuollon suostumukseen liittyvä selvitystyö sekä käynnistettiin sosiaalipalvelujen luokituksen laatiminen. Sosiaalipalvelujen luokitus oli lausuntokierroksella loppuvuodesta ja se tulee olemaan ensimmäisiä kansalliseen Koodistopalveluun hyväksyttäviä sosiaalihuollon luokituksia – onnea!

Sosiaalihuollon sähköisestä arkistosta valmistui toiminnallinen määräytysohje, joka myös kävi laajalla lausuntokierroksella. Sosiaalihuollon asiakirjastandardin kehittäminen eteni merkittävästi vuoden aikana. Asiakirjastandardin määrittely kiinnitettiin vahvasti YK:n Euroopan talouskomission standardointityöhön ja teknisiin spesifikaatioihin. Kaikki TIKESOS-hankkeessa valmistuneet raportit, selvitykset ja määräykset on julkaistu hankkeen nettisivuilla www.tikesos.fi.

Myös sosiaalialan tiedonhallinnan tutkimustoimintaa edistettiin. Hankkeen selvitysten ja työryhmytyön pohjalta valmisteltiin STM:lle esitys kansallisen sosiaalialan tiedonhallinnan tutkimus- ja kehittäjäverkoston asettamisesta. ISO:n projektipäälliköt kirjoittivat julkishallinnon sähköisestä hallinnosta sosiaalialan tiedonhallintaa käsittelevään Sosiaalityön vuosikirjaan ja IGI Globalin julkaisuun.

ISO vastasi myös TIKESOS-hankkeen pilotoinnin suunnittelusta. Toimeenpanon tuki -osahankkeessa laadittiin koko hankkeessa tuotettujen määräysten pilotoinnista kehysuunnitelma, jonka tavoitteet ja kriteeristö linjaavat eri puolilla Suomea käynnistyviä pilottihankkeita. Yksityisille sosiaalihuollon palveluntuottajille kohdennetulla kyselyllä haettiin tietoa asiakasasiakirjojen siirroista niiden ja palvelunjärjestäjänä toimivan kunnan välillä. Pilotteja suunniteltiin kuntien ja alueiden sekä muiden toimijoiden kanssa – haasteellisessa taloudellisessa tilanteessa. Määritysten pilotoinnin rahoitusmallista neuvoteltiin STM:n ja kansallisten rahoittajatahojen kanssa.

Verkostoja valaisemassa

ISO sai muiden sosiaalialan osaamiskeskusten tavoin sosiaali- ja terveysministeriöltä rahoitusta päihdehaittojen ehkäisyyn. Tällä hankerahoituksella palkattiin päihdetyön aluekehittäjä vuosiksi 2008–2009. Tavoitteena oli vahvistaa päihdetyön osaamista, tehdä päihdetyötä näkyväksi, tukea päihdepalveluiden turvaamista sekä lujittaa päihdeverkostoja. Työ tuotti ilahduttavia tuloksia.

Alueen päihdetyön verkostot vahvistuivat. Päihdetyön kehittämisen rakenteita uusittiin: maakunnallisten päihdetyöryhmien tueksi perustettiin päihdetyön asiantuntijaryhmä ja konkreettisen kehittämisen tueksi perustettiin kaksi teemaryhmää. Asiantuntijaryhmä linjasi koko alueen päihdetyön kehittämistä. Teemaryhmien tarkoitus oli kehittää päihdetyön kuntoutus- ja palveluprosesseja ja tässäkin päästiin alkuun. Päihdetyölle haettiin näkyvyyttä ja ehkäisevää päihdetyötä vahvistettiin. Lisäksi luotiin alueelle hankkeiden verkosto, joka sai hyvän vastaanoton. Päihdetyön opettajien verkostoissa tuettiin jo olemassa ollutta yhteistyötä ja luotiin uutta.

Päihdetyön osaamista vahvistettiin koulutuksilla, foorumeilla ja seminaareilla. Päihteiden käytön puheeksiotto -koulutuksia pidettiin eri puolella Itä-Suomea ja palaute oli hyvä. Päihdeasioita käsiteltiin kunta- ja seutufoorumeissa, joiden keskeisinä sisältöinä olivat paikalliset päihdetyön haasteet ja hyvät käytännöt.

Kuntia tuettiin päihdetyön kehittämisessä ja strategiatyössä. Hankkeessa laadittiin ISONettiin päihdeavainindikaattorien kuntakortit kaikista ISO-alueen

kunnista (<http://www.isonetti.net/avainpaihdeindikaattorit.html>). Kyse on tunnusluvuista, joilla kuvattiin päihdehaittoja ennakoivia tekijöitä sekä päihteiden vaikutusta hyvinvointiin. Avainpaihdeindikaattoreita käsiteltiin hankkeen kuntakäynneillä ja tietoja voitiin hyödyntää konkreettisesti päätöksenteossa.

Hankkeen aikana laadittiin muitakin kehittämisen työkaluja. Aluekehittäjä osallistui Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kehittäjätyöryhmään, jossa tehtiin päätöksentekijöille suunnatut esitteet, €-Matti sekä Ehkäisevä päihdetyö kourassa. Itäsuomalaisena yhteistyönä valmisteltiin mittaria ikäihmisten päihteiden käytön puheeksiottoon ja se valmistunee ensi vuonna.

Hanke päättyi, mutta työ jatkuu verkostoissa. Sieltä löytyy ISON lisäksi muitakin vastuunkantajia - heitä tarvitaan erityisesti nyt, taloudellisesti epävarmoina aikoina.

Valtakunnallista toimintaa tukemassa

ISOssa toimi kevästä alkaen perhehoidon valtakunnallisen toimintaohjelman ja lainsäädännön kehittämishanke. Sosiaali- ja terveysministeriön rahoittaman hankkeen päätoimiseksi työntekijäksi palkattiin projektikoordinaattori.

Ministeriö asetti huhtikuussa työryhmän ohjaamaan valtakunnallisen perhehoidon toimintaohjelman toteuttamista sekä tekemään esitykset perhehoitolainsäädännön uudistamisesta. Työryhmän toimikausi määriteltiin ajalle 1.5.2009–31.12.2010. Työryhmän tehtävänä oli arvioida perhehoitolainsäädännön uudistamisen tarve ottaen huomioon hallitusohjelman mukaisen tavoitteen perhehoidon osuuden lisäämisestä erityisesti lastensuojelun sijaishuollossa.

Perhehoidon valtakunnallisen toimintaohjelman ja lainsäädännön kehittämishankkeen sekä hankkeen työryhmän toiminnan tavoitteena oli vuoden aikana luoda yhteistyösuhteita valtakunnan perhehoidon avaintoimijoihin sekä koota taustamateriaalia Suomen

kuntien ja eri maiden perhehoidon prosesseista. Materiaalia tuotettiin taustaksi perhehoitolainsäädännön keskeisimpien uudistamistarpeiden ja uudistusten kustannusvaikutusten selvittämiseen. Lisäksi kartoitettiin perhehoidon toimijoiden tarvitsemaa tukea ja kehitettiin toimintamuotoja valtakunnallisiksi käytännöiksi.

Syksystä alkaen työryhmä kokoontui kuukausittain sosiaali- ja terveysministeriössä. Työryhmän puheenjohtajaksi nimettiin hallitussihteeri STM:stä. Jäseniksi kutsuttiin valtakunnan perhehoidon asiantuntijoita kunnista, lastensuojelujärjestöistä, lääninhallituksista ja Suomen Kuntaliitosta. Lisäksi työryhmässä oli kattavasti edustettuna myös sijaisperheiden näkökulma. Toimeksiantonsa mukaisesti työryhmä kuuli lisäksi useita alan asiantuntijoita. Työryhmän sihteereinä toimivat Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksikön johtaja ja ISO:n projektikoordinaattori.

Piritta Timonen ISOsta (vas.), Tarja Pitkänen Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämissyksiköstä sekä Hanna Heinonen THL:stä laatimassa Perhehoidon valtakunnallisen toimintaohjelman ja lainsäädännön kehittämistyöryhmän väliraporttia joulukuussa 2009.

Yhteystiedot

Itä-Suomi

Tarja Kauppila, johtaja
Tulliportinkatu 34 A, 2.krs
70100 KUOPIO
puh. 044 718 7912
s-posti: tarja.kauppila@kuopio.fi

Sirpa Blom, johdon assistentti
Tulliportinkatu 34 A, 2.krs
70100 KUOPIO
puh. 044 288 3230
s-posti: sirpa.blom@kuopio.fi

Kainuu

Ritva Pääkkönen, yksikön johtaja
Lönnrotinkatu 5 A
87100 KAJAANI
puh. 044 279 0455
s-posti: ritva.paakkonen@kainuu.com

Pohjois-Karjala

Arja Jämsén, yksikön johtaja
Rantakatu 26 B, 2.krs
80100 JOENSUU
puh. 044 279 5037
s-posti: arja.jamsen@jns.fi

Pohjois-Savo

Johanna Antikainen, yksikön johtaja
Tulliportinkatu 34 A, 2.krs
70100 KUOPIO
puh. 044 295 1055
s-posti: johanna.antikainen@kuopio.fi

Etelä-Savo

Mali Soininen, yksikön johtaja
Raviradantie 16
50100 MIKKELI
puh. 044 520 7109
s-posti: mali.soininen@mamk.fi

www.isonetti.net